

บทที่ 4

ปัญหาการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่

การตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เชียงใหม่ มีที่ตั้งของสำนักงานอยู่ ณ ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ (ชั้น 5) ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนสหกรณ์ 213 สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร 243 กลุ่ม

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่

ประเภท	จำนวนสหกรณ์
สหกรณ์การเกษตร	102
สหกรณ์นิคม	8
สหกรณ์ประมง	2
สหกรณ์ร้านค้า	12
สหกรณ์บริการ	33
สหกรณ์ออมทรัพย์	56
รวม	213

สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 102 สหกรณ์³ สหกรณ์ที่ไม่ต้องตรวจสอบบัญชีมีจำนวน 6 สหกรณ์ เนื่องจากเป็นสหกรณ์ที่เลิกสหกรณ์และชำระบัญชี 5 สหกรณ์ ถูกฟ้องล้มละลาย 1 สหกรณ์ ดังนั้นจึงมีสหกรณ์ที่ต้องทำการตรวจสอบบัญชีทั้งสิ้น 96 สหกรณ์

³ จำนวนสหกรณ์ ณ วันที่ 30 กันยายน 2544

เลิกสหกรณ์และชำระบัญชี 5 สหกรณ์

1. สหกรณ์ผู้ปลูกถั่วเหลืองเชียงใหม่ จำกัด ประกาศเลิก 27 มีนาคม 2540
2. สหกรณ์ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด ประกาศเลิก 4 มีนาคม 2541
3. สหกรณ์ชาวสวนลิ้นจี่ฝาง แม่อาลัย ไชยปราการ จำกัด ประกาศเลิก 13 สิงหาคม 2541
4. สหกรณ์ผู้ปลูกกระเทียมและหอมแดงแม่แจ่ม จำกัด ประกาศเลิก 26 ตุลาคม 2541
5. สหกรณ์ผู้ปลูกกระเทียมหนองตอง จำกัด ประกาศเลิก 4 กุมภาพันธ์ 2543

ถูกฟ้องล้มละลาย 1 สหกรณ์

1. สหกรณ์ชาวไร่ยาสูบลานนาไทย จำกัด อยู่ระหว่างดำเนินคดี

การตรวจสอบบัญชีมีการกำหนดเป็นสายการตรวจสอบจำนวน 18 สาย ในแต่ละสายจะประกอบด้วย ผู้สอบบัญชี 1 คน ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีที่เป็นข้าราชการระดับ 3-5 จำนวน 2 คน และลูกจ้างชั่วคราวจำนวน 2-3 คน ผู้สอบบัญชีประกอบด้วยหัวหน้าสำนักงาน ข้าราชการระดับ 6 และระดับ 7 ในแต่ละสายจะมีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในความรับผิดชอบประมาณ 11 สหกรณ์ 13 กลุ่มเกษตรกร ในจำนวนสหกรณ์ที่รับผิดชอบมีสหกรณ์การเกษตรประมาณ 5 สหกรณ์

จากแบบสอบถามผู้สอบบัญชีสหกรณ์ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เชียงใหม่ ซึ่งทำการสำรวจจากสหกรณ์การเกษตรที่ผู้สอบบัญชีแต่ละคนรับผิดชอบในการตรวจสอบบัญชีประจำปีงบประมาณ 2545 โดยทำการสำรวจระหว่างวันที่ 20 กรกฎาคม 2545 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2545 พอสรุปดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามสหกรณ์ที่มีพนักงานบัญชี

พนักงานบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
มีพนักงานบัญชี	37	38.54
ไม่มีพนักงานบัญชี	59	61.46
รวม	96	100.00

สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ไม่มีพนักงานบัญชีสำหรับปฏิบัติหน้าที่บันทึกบัญชี ต้องอาศัยกรรมการ ผู้จัดการ หรือเจ้าหน้าที่ของทางราชการเป็นผู้ช่วยเหลือในการ

บัณฑิตบัณเฑาะฐ สหกรณะการเกษตรในจังหวดัเชียงใหมที่ทำการตรวจสอบบัณเฑาะฐจํานวน 96 สหกรณะ
เป็นสหกรณะที่ไม่มีพนักงานบัณเฑาะฐจํานวน 59 สหกรณะ คิดเป็นร้อยละ 61.46 และเป็นสหกรณะที่มี
พนักงานบัณเฑาะฐจํานวน 37 สหกรณะ คิดเป็นร้อยละ 38.54

**ตารางที่ 4 แสดงจํานวนร้อยละของพนักงานบัณเฑาะฐของสหกรณะการเกษตรจํานกตาม
สาขาวิชาที่จบการศึกษา**

สาขา	จํานวนสหกรณะ	อัตราร้อยละ
การบัณเฑาะฐ	30	81.08
การเงิน	4	10.81
บริหารธุรกิจ	3	8.11
รวม	37	100.00

สหกรณะการเกษตรที่มีพนักงานบัณเฑาะฐจํานวน 37 สหกรณะ เป็นผู้จบการศึกษาทางการ
บัณเฑาะฐจํานวน 30 สหกรณะ คิดเป็นร้อยละ 81.08 จบการศึกษาทางการเงินจํานวน 4 สหกรณะ คิดเป็น
ร้อยละ 10.81 และจบการศึกษาทางการบริหารธุรกิจจํานวน 3 สหกรณะ คิดเป็นร้อยละ 8.11

**ตารางที่ 5 แสดงจํานวนร้อยละของสหกรณะการเกษตรจํานกตามการบันที่กบัณเฑาะฐใน
สมุคเงินศค**

การบันที่กบัณเฑาะฐ	จํานวนสหกรณะ	อัตราร้อยละ
บันที่กบัณเฑาะฐ	87	90.62
ไม่บันที่กบัณเฑาะฐ	9	9.38
รวม	96	100.00

สหกรณะการเกษตรมีการบันที่กรายการบัณเฑาะฐในสมุคเงินศคจํานวน 87 สหกรณะ คิดเป็น
ร้อยละ 90.62 และไม่บันที่กรายการบัณเฑาะฐในสมุคเงินศคจํานวน 9 สหกรณะ คิดเป็นร้อยละ 9.38

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามสาเหตุที่ไม่บันทึกบัญชีในสมุดเงินสด

สาเหตุที่ไม่บันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
ไม่มีพนักงานบัญชี	6	66.67
ไม่ดำเนินการธุรกิจ	3	33.33
รวม	9	100.00

สาเหตุที่สหกรณ์การเกษตรไม่บันทึกรายการบัญชีในสมุดเงินสด เนื่องจากไม่มีพนักงานบัญชีจำนวน 6 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 66.67 และไม่ดำเนินการธุรกิจจำนวน 3 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามการบันทึกบัญชีในสมุดซื้อ

การบันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
บันทึกบัญชี	73	76.04
ไม่บันทึกบัญชี	23	23.96
รวม	96	100.00

สหกรณ์การเกษตรมีการบันทึกรายการบัญชีในสมุดซื้อจำนวน 73 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 76.04 และไม่บันทึกรายการบัญชีในสมุดซื้อจำนวน 23 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 23.96

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามสาเหตุที่ไม่บันทึกบัญชีในสมุดซื้อ

สาเหตุที่ไม่บันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
ไม่มีพนักงานบัญชี	12	52.17
เปลี่ยนพนักงานบัญชี	1	4.35
เอกสารสูญหาย	2	8.70
ไม่มีธุรกิจซื้อ	5	21.74
ไม่ดำเนินธุรกิจ	3	13.04
รวม	23	100.00

สาเหตุที่สหกรณ์การเกษตรไม่บันทึกการขายการบัญชีในสมุดซื้อ เนื่องจากไม่มีพนักงานบัญชีจำนวน 12 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 52.17 ไม่มีธุรกิจซื้อจำนวน 5 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 21.74 ไม่ดำเนินธุรกิจจำนวน 3 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 13.04 เอกสารสูญหายจำนวน 2 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 8.70 และเปลี่ยนพนักงานบัญชีจำนวน 1 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 4.35

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามการบันทึกบัญชีในสมุดขาย

การบันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
บันทึกบัญชี	70	72.92
ไม่บันทึกบัญชี	26	27.08
รวม	96	100.00

สหกรณ์การเกษตรมีการบันทึกการขายการบัญชีในสมุดขายจำนวน 70 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 72.92 และไม่บันทึกการขายการบัญชีในสมุดขายจำนวน 26 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 27.08

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามสาเหตุที่ไม่บันทึกบัญชีในสมุดขาย

สาเหตุที่ไม่บันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
ไม่มีพนักงานบัญชี	12	46.15
เปลี่ยนพนักงานบัญชี	1	3.85
เอกสารสูญหาย	5	19.23
ไม่มีธุรกิจขาย	5	19.23
ไม่ดำเนินธุรกิจ	3	11.54
รวม	26	100.00

สาเหตุที่สหกรณ์การเกษตรไม่บันทึกการขายการบัญชีในสมุดขาย เนื่องจากไม่มีพนักงานบัญชีจำนวน 12 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 46.15 ไม่มีธุรกิจขายจำนวน 5 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 19.23 เอกสารสูญหายจำนวน 5 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 19.23 ไม่ดำเนินธุรกิจจำนวน 3 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 11.54 และเปลี่ยนพนักงานบัญชีจำนวน 1 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 3.85

**ตารางที่ 11 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามการบันทึกบัญชีใน
สมุดรายวันทั่วไป**

การบันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
บันทึกบัญชี	52	54.17
ไม่บันทึกบัญชี	44	45.83
รวม	96	100.00

สหกรณ์การเกษตรมีการบันทึกรายการบัญชีในสมุดรายวันทั่วไปจำนวน 52 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 54.17 และไม่บันทึกรายการบัญชีในสมุดรายวันทั่วไปจำนวน 44 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 45.83

**ตารางที่ 12 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามสาเหตุที่ไม่บันทึก
บัญชีในสมุดรายวันทั่วไป**

สาเหตุที่ไม่บันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
ไม่มีพนักงานบัญชี	40	90.91
เปลี่ยนพนักงานบัญชี	1	2.27
ไม่ดำเนินธุรกิจ	3	6.82
รวม	44	100.00

สาเหตุที่สหกรณ์การเกษตรไม่บันทึกรายการบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป เนื่องจากไม่มีพนักงานบัญชีจำนวน 40 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 90.91 ไม่ดำเนินธุรกิจจำนวน 3 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 2.27 และเปลี่ยนพนักงานบัญชีจำนวน 1 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 2.27

**ตารางที่ 13 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามการบันทึกบัญชีใน
สมุดบัญชีแยกประเภท**

การบันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
บันทึกบัญชี	37	38.54
ไม่บันทึกบัญชี	59	61.46
รวม	96	100.00

สหกรณ์การเกษตรไม่มีการบันทึกรายการบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภทจำนวน 59 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 61.46 และบันทึกรายการบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภทจำนวน 37 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 38.54

**ตารางที่ 14 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามสาเหตุที่ไม่บันทึก
บัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภท**

สาเหตุที่ไม่บันทึกบัญชี	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
ไม่มีพนักงานบัญชี	55	93.22
เปลี่ยนพนักงานบัญชี	1	1.69
ไม่ดำเนินธุรกิจ	3	5.09
รวม	59	100.00

สาเหตุที่สหกรณ์การเกษตรไม่บันทึกรายการบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภท เนื่องจากไม่มีพนักงานบัญชีจำนวน 55 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 93.22 ไม่ดำเนินธุรกิจจำนวน 3 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 5.09 และเปลี่ยนพนักงานบัญชีจำนวน 1 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 1.69

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามความสามารถในการจัดหางบการเงิน

การจัดหางบการเงิน	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
จัดหางบการเงินได้	14	14.58
ไม่สามารถจัดหางบการเงิน	82	85.42
รวม	96	100.00

สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่จะเพียงบันทึกบัญชีเท่านั้น ส่วนการจัดหางบการเงินนั้น สหกรณ์ต้องอาศัยผู้สอบบัญชีเป็นผู้แนะนำและช่วยในการจัดทำ สหกรณ์การเกษตรไม่สามารถจัดหางบการเงินจำนวน 82 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 85.42 และสามารถจัดหางบการเงินได้จำนวน 14 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 14.58

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามความถูกต้องของงบการเงิน

ความถูกต้องของงบการเงิน	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
จัดหางบการเงินได้ถูกต้อง	2	14.29
จัดหางบการเงินไม่ถูกต้อง	12	85.71
รวม	14	100.00

การจัดหางบการเงินของสหกรณ์การเกษตรที่จัดทำไว้ไม่ถูกต้องมีจำนวน 12 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 85.71 ซึ่งผู้สอบบัญชีต้องให้คำแนะนำให้สหกรณ์ทำการปรับปรุงแก้ไข และสหกรณ์ที่จัดหางบการเงินได้ถูกต้องมีเพียงจำนวน 2 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 14.29

**ตารางที่ 17 แสดงจำนวนร้อยละของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามการจัดทำ
รายละเอียดประกอบงบการเงิน**

รายละเอียดประกอบงบการเงิน	จำนวนสหกรณ์	อัตราร้อยละ
จัดทำรายละเอียดประกอบงบ	32	33.33
ไม่จัดทำรายละเอียดประกอบงบ	64	66.67
รวม	96	100.00

สหกรณ์การเกษตรไม่ได้จัดทำรายละเอียดประกอบงบการเงินจำนวน 64 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 66.67 และมีการจัดทำรายละเอียดประกอบงบการเงินจำนวน 32 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 33.33

นอกจากปัญหาด้านการบัญชีของสหกรณ์แล้ว ยังพบปัญหาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย

ปัญหาการเก็บรักษาเงินสด

1. สหกรณ์จะเก็บเงินเกินวงเงินตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ เนื่องจากระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินสด ได้ถือใช้มาหลายปี แต่ในปัจจุบันธุรกิจของสหกรณ์มีมากขึ้น ทำให้มีเงินหมุนเวียนในสหกรณ์มาก แต่สหกรณ์ไม่มีการปรับเปลี่ยนระเบียบให้สอดคล้อง
2. สมาชิกนำเงินมาชำระหลังเวลาทำการของธนาคารทำให้นำเงินเข้าฝากธนาคารไม่ได้ หรือบางสหกรณ์อยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีธนาคาร ทำให้ต้องเก็บรักษาเงินสดเป็นจำนวนมาก
3. สหกรณ์ไม่ได้จัดให้มีตู้নিরক্ষ หรือที่ปลอดภัย สำหรับเก็บรักษา แต่ได้มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบเป็นผู้เก็บรักษาไว้กับตนเอง อาจก่อให้เกิดการทุจริตหรือโจรกรรมได้

ปัญหาการสอบทานหนี้สิน

1. การสอบทานหนี้สินโดยตรงกับสมาชิกจะทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มักจะไปประกอบอาชีพในเวลากลางวัน ทำให้บางครั้งต้องใช้เวลาสอบทานหนี้สินในเวลากลางคืน
2. สมาชิกอ่าน – เขียนหนังสือไม่ได้
3. สมาชิกไม่เก็บเอกสารหลักฐานที่ติดต่อกับสหกรณ์และเชื่อว่าข้อมูลต่าง ๆ ของสหกรณ์ถูกต้อง เพราะจะมีความเชื่อถือกัน และถือว่าเป็นคนในพื้นที่เดียวกัน ย่อมไม่มีการโกงหรือการทุจริต
4. การนัดสอบทานหนี้กับสมาชิกเป็นไปได้ยาก ต้องไปสอบทานหนี้พร้อมกับงานอื่นของสหกรณ์ เมื่อสหกรณ์มีการนัดประชุมกลุ่มกับสมาชิก ในบางครั้งผู้สอบบัญชีไม่มีเวลาตรงกัน ทำให้ไม่สามารถสอบทานหนี้สินได้
5. การส่งหนังสือยืนยันยอด โดยมากจะไม่ได้รับการตอบกลับจากสมาชิก เพราะสมาชิกไม่ให้ความสนใจ แต่เมื่อเกิดข้อผิดพลาดขึ้น จะมีการร้องเรียนในภายหลัง ว่าผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานผิดพลาด ไม่ทำการตรวจสอบบัญชีให้ละเอียดรอบคอบ ทำให้สหกรณ์มีการทุจริตเกิดขึ้น เช่น การลงลายมือชื่อในสัญญาเงินกู้ ลายมือชื่อผู้รับเงินในใบสำคัญจ่ายเงินของสหกรณ์ สมาชิกจะมีความเชื่อมั่นว่าผู้สอบบัญชีจะรู้ว่าใครเป็นผู้ลงลายมือชื่อในสัญญา ไข่ผู้กู้จริงหรือไม่ หรือเป็นการปลอมลายมือชื่อ

ปัญหาข้อบกพร่องทางการเงิน

สหกรณ์การเกษตรมีข้อบกพร่องทางการเงิน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน และต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาข้อบกพร่องเกิดจากกรรมการและพนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานและการปฏิบัติงาน ไม่มีความรู้ทางการเงิน การบัญชี เป็นผลให้บันทึกบัญชีผิดพลาด ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และไม่เป็นปัจจุบัน ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ บางรายอาศัยสหกรณ์แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือกระทำการทุจริตโดยวิธีการต่าง ๆ เมื่อมีข้อบกพร่องเกิดขึ้น ผู้สอบบัญชีต้องใช้เวลาในการตรวจสอบ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง เป็นผลให้ไม่สามารถที่จะเข้าทำการตรวจสอบสหกรณ์อื่นที่วางแผนไว้ได้

นอกจากนี้สหกรณ์ยังไม่ให้ความสนใจในการที่จะทำการแก้ไข หรือตรวจสอบหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น รวมทั้งไม่ยอมรับข้อบกพร่องทางการเงินที่ผู้สอบบัญชีตรวจพบ เมื่อสหกรณ์ไม่ยอมรับข้อบกพร่องทางการเงินที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ได้

ตารางที่ 18 แสดงข้อบกพร่องทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่

ประเภทข้อบกพร่อง	จำนวนสหกรณ์	จำนวนเงิน (บาท)
เงินสดขาดบัญชี	23	6,769,996.03
สินค้าขาดบัญชี	22	11,899,846.08

สหกรณ์การเกษตรทั้งสิ้นจำนวน 96 สหกรณ์ จากการเข้าตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีพบว่าสหกรณ์มีข้อบกพร่องทางการเงิน⁴ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น เงินสดขาดบัญชี 23 สหกรณ์ เป็นมูลค่าเงินสดขาดบัญชีทั้งสิ้น 6,769,996.03 บาท และมีสินค้าขาดบัญชี 22 สหกรณ์ เป็นมูลค่าสินค้าขาดบัญชีทั้งสิ้น 11,899,846.08 บาท

ปัญหาค้นผู้สอบบัญชี

ผู้สอบบัญชีมีงานในความรับผิดชอบมาก ไม่เพียงแต่เฉพาะงานตรวจสอบบัญชีเท่านั้น แต่ยังคงต้องช่วยทำงานด้านบริหาร วิชาการ งานการเงิน และธุรการอีกด้วย โดยเฉพาะงานที่ได้รับมอบหมายมาจากส่วนกลางมีมาก และบ่อยเกินไป ซึ่งบางครั้งไม่ทราบจุดประสงค์ของงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ การสั่งงานบางครั้งไม่ชัดเจน มีรายละเอียดหรือคำแนะนำค่อนข้างน้อย ยากต่อการปฏิบัติ อีกทั้งมักเป็นงานเร่งด่วน งานบางอย่างซ้ำซ้อนกัน เนื่องจากสั่งจากหลายแหล่งจึงเสียเวลากับงานในลักษณะนี้มาก

การส่งข่าวสารหรือเอกสารต่าง ๆ ค่อนข้างล่าช้า ทำให้ไม่ทันต่อการปฏิบัติงาน หรือไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คู่มือ ระเบียบมีรายละเอียดน้อยและไม่ชัดเจน ยากต่อการปฏิบัติ เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานไม่มีหน่วยงานหลักในการให้คำแนะนำปรึกษา มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย ทำให้ต้องมีการปรับวิธีในการปฏิบัติงานสอบบัญชี

การปฏิบัติงานบางครั้งมีการแทรกแซงการทำงานทั้งจากผู้บริหาร นักการเมืองท้องถิ่น ผู้มีอิทธิพล รวมถึงกรรมการและพนักงานของสหกรณ์ ทำให้การปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีขาดความเป็นอิสระ

⁴ รายงานประจำปีสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เชียงใหม่ ปี 2544

ในส่วนของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำนักงาน มีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน อีกทั้งอยู่ในสภาพเก่าและชำรุด นอกจากนั้นอุปกรณ์บางอย่างส่วนกลางเป็นผู้จัดซื้อให้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ มักมีคุณภาพต่ำ ทำให้ใช้งานได้ไม่สมบูรณ์และการบริการหลังการขายก็เป็นไปได้ยาก

ในการเดินทางไปปฏิบัติงานสอบบัญชี เส้นทางคมนาคมบางแห่งไม่สะดวก คับแคบ คดเคี้ยวและสูงชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝนไม่สามารถเดินทางเข้าถึงได้ ทำให้ความถี่ในการตรวจสอบบัญชีน้อยลง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการทุจริตได้มากขึ้น นอกจากนี้บางสหกรณ์อยู่ไกลมากจนไม่สามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว จำเป็นต้องพักค้างแรมในสถานที่ที่อาจไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสายสอบบัญชีที่มีผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้หญิง อีกทั้งจำนวนรถยนต์ราชการมีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

ปัญหาอื่น ๆ

การตรวจสอบบัญชีบางครั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากสหกรณ์ กล่าวคือสหกรณ์ไม่มาตามนัดหมาย หรือมาตามนัดหมายแต่ไม่นำเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี สมุดบัญชี ทะเบียนย่อยต่าง ๆ มาให้ตรวจสอบ ซึ่งอาจจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม สหกรณ์ที่ไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบบัญชีมักจะเป็นสหกรณ์ที่มีการทุจริต

บางกรณีการเข้าไปตรวจสอบ ณ สำนักงานของสหกรณ์จะไม่ได้รับการต้อนรับจากสหกรณ์ โดยสหกรณ์ไม่พร้อมที่จะให้ทำการตรวจสอบ ไม่มีการจัดเตรียมสถานที่ตรวจสอบ ไม่เตรียมเอกสารไว้ให้ตรวจสอบ สหกรณ์จะถือว่าผู้สอบบัญชีจะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีให้สหกรณ์ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ก็ตาม เมื่อใกล้ถึงกำหนด 150 วัน หลังปีบัญชี สหกรณ์มักจะเร่งรัดให้ผู้สอบบัญชีเข้าทำการตรวจสอบเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ ถ้าผู้สอบบัญชีไม่สามารถเข้าทำการตรวจสอบบัญชีได้เพราะต้องทำการตรวจสอบบัญชีให้กับสหกรณ์อื่น ๆ จะสร้างความไม่พอใจให้กับ สหกรณ์ โดยจะกล่าวหาว่าผู้สอบบัญชีไม่เข้าตรวจสอบบัญชี ทำให้สหกรณ์ไม่สามารถประชุมใหญ่ได้ ซึ่งสมาชิกของสหกรณ์จะไม่เข้าใจว่าแท้จริงแล้วไม่ใช่เป็นความผิดของผู้สอบบัญชี แต่เป็นความผิดของสหกรณ์ที่ไม่ให้ผู้สอบบัญชีทำการตรวจสอบตามนัดหมาย

สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กจะตั้งอยู่ห่างไกล ไม่มีที่ทำการของสหกรณ์ มักใช้บ้านของประธาน หรือคณะกรรมการดำเนินงานเป็นที่ทำการสหกรณ์ ทำให้การนัดหมายตรวจสอบเป็นไปได้ยาก การนัดหมายโดยมากจะนัดหมายให้นำเอกสารมาตรวจสอบที่สถานที่ราชการ หรือสหกรณ์การเกษตรในอำเภอ วัด เป็นต้น ในบางครั้งผู้รับผิดชอบไม่มาตามนัดหมาย ทำให้เสียเวลาในการเดินทางไปตรวจสอบบัญชี หรือผู้รับผิดชอบนำเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีมา

ให้ตรวจสอบไม่ครบถ้วน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจะทำให้ไม่สามารถทำการตรวจสอบบัญชีได้ ต้องทำการนัดหมายใหม่ ซึ่งจะส่งผลทำให้เสียเวลาในการเข้าทำการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์อื่น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University